12.KASIM.1975

SAYI : 33

ÇARŞAMBA GÜNLERİ ÇIKAR

Adres : P.K. 68 ZONGULDAK

Fiyatı : 100 krş.

İŞÇİ DAVASI

2. Sayfada

İRAN

DÜNYADA DETANT – ÜLKEDE SOSYALİZM

Dünyada yumuşama siyaseti güç kazanıyor

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı FORD, 2 Kasım 1975 te bazı bakanlar ile görevliler arasında önemli değişiklikler yaptı. Bunlardan en fazla, eski Savunma Bakanı SCHLESİGNER (Şilezincır) ile eski Merkezi Haberalma Örgütü Başkanı COLBY (Kolbi)nin görevlerine son verilmesi dikkati çekti. Bu geniş çaplı temizlik hareketi, ABD içinde yumuşama (detant) siyasetini savunanların silahlanma (sertlik) siyasetini savunanlara karşı üstünlüğünün devam ettiğini gösterdi.

ABD 2. ci Dünya Savaşı sonrasında kendi emperyalist egemenliğini yaymak ve sosyalist sistemin gelişimini durdurmak için «soğuk savaş» siyaseti uyguladı. Sosyalist sistemin çevresinde NATO, CENTO, SEATO gibi uluslararası askeri örgütler kurdu. ABD yirmi yıl kadar süren bu uygulama sırasında kapitalist sistemin öncüsü ve yönlendiricisi oldu. Ancak sonunda yine zararlı çıktı. 1967 senesinde ABD ilk defa dış ticaret açığı verdi. Üstelik bu dönemde kapitalist sistem içindeki ülkelerde ABD'ye karşı olumsuz tepkiler yoğunlaştı. Bu arada sosyalist sistem dünyadaki gücünü artırmaya devam etti. Bunun üzerine ABD dünya siyasetinde yeni arayışlara girdi. Soğuk savaş siyasetinin terkedilerek yumuşama siyasetine geçilmesi fikri ağırlık kazanmaya başladı. Yumuşamadan yana olanlar. ABD ekonomisinde köklü değişimler önerdiler. Savaş ekonomisinden barış ekonomisine geçilmesini istediler. Üretime yeni bir yön verilmesini istediler. Askeri amaçlar yerine sosyal yapının ihtiyaçlarına yönelik üretim yapılmasını istediler. Kısacası, silah sanayisinden çok tüketim sanayisine ağırlık verilmesini savundular.

Ancak ABD ekonomisinde silah sanayisinin önemli bir yeri vardı. Silah üretiminin kısılması fikrine bu yüzden şiddetli tepkiler gösterildi. İşte ABD de son altı-yedi yıldır bunun mücadelesi görülüyor. Bu mücadele içinde başkanlar değişiyor, bakanlar değişiyor, üst kademe görevlileri değişiyor. Sonunda ortaya çıkan ise şu : ABD içinde yumuşama siyasetinden yana olanlar sertlik siyasetinden yana olanlara karşı gün geçtikçe güçleniyor.

Son olark tasfiye edilen ŞİLEZINCIR yumuşama siyasetinin sosyalist sisteme yarayacağını ve silahlanma alanında sosyalist sisteme göre üstünlük sağlanmasının şart olduğu görüşünde idi. Aynı şekilde, eski CİA başkanı KOLBİ de ABD nin dış ülkelerdeki kirli marifetlerini açıklayarak yeni sorunlar yaratıyordu. Başkan FORD, bu kişileri temizleyip iki sistem arasında yumuşama zemininin hazırlanmasında önemli yeri olan KİSSİNGER'i yerinde tutmakla yumuşama siyasetinden yana olduğunu bir kere daha göstermiş oluyor.

Kendi isteğiyle değil, iç ve dış şartların zorlamasıyla geldiği bu noktada ABD, bir nefes alarak çöküşünü durdurmak istiyor. Artık ABD sosyalizmin gelişimini dolambaçlı yollarla önlemeye çalışıyor.

JAMES SCHLESİNGER

Asıl mesleği iktisatçı olan James Rodney Schlesinger, 46 yaşındadır. Harward Üniversitesi'ni bitirdikten sonra, 1955-1963 yılları arasında Virginia Üniversitesi profesör yardımcılığı yapmış, bundan sonra 4 yıl süre ile bir şirkette stratejik araştırma bölümü müdürlüğü yapmıştır. 1969 ile 1971 yılları arasında Bütçe Komisyonu Başkan Yardımcılığı yapan Schlesinger, 1971-1972 yılları arasında Atom Enerjisi Komisyonu Başkanlığı'na getirilmiş ve 1972 yılı aralık ayında Merkezi Haberalma Örgütü CIA'nın başkanlığına atanmıştır. 1973 temmuzunda Savunma Bakanlığı'na getirilmiştir.

ZONGULDAK Maden İşçileri Sendikası Kongreye gidiyor

Zonguldak Maden İşçileri Sendikası (ZMİS), Türkiye'de önemli bir sendikadır. Sendikanın üye sayısı yaklaşık 50 bindir. Sendika üyesi işçiler bir iktisadi devlet teşekkülü olan Ereğli Kömürleri İşletmesi (EKİ)'nde çalışır. Sendika, «maden çıkarma» işkolundaki öteki bazı işyeri sendikaları ile birlikte Türkiye Maden İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na bağlıdır. Sendika kuruluşundan beri TÜRK-İŞ içinde yer almıştır.

OLAĞANÜSTÜ KONGRENİN NEDENİ

Zonguldak Maden İşçileri Sendikası'na «işçi sendikası» demeye bin şahit ister. Sendika yöneticileri işçi çıkarlarını koruma çabasında değildir. Yöneticilerin ötedenberi yaptığı işçi haklarını satmaktır. Yöneticiler işveren vekilleri ile, devlet kurumları ile, sermaye partileri ile içli-dışlıdır. Sendikacılar, işçilikten kopmuş, rahatının ve zevkinin peşine düşmüş kişilerdir. Bunların haksızlıkları, yolsuzlukları, pazarlıkları herkesin dilindedir. Bunlar, patronlar gibi yaşarlar, patronlar gibi konuşurlar, patronların çıkarlarını savunurlar. Bu yöneticiler işçilerin gözünden düşmüş ve yıpranmıştır.

Bugünlerde sendika yöneticileri yeni bir manevra peşindedir. Yöneticiler kendi istekleriyle «olağanüstü kongre» kararı almışlardır. Normal kongre tarihine 6 ay kadar kala böyle bir yola giden sendikacılar şöyle hesaplar içindedir: Birincisi, kendi aralarındaki çıkar çekişmesini çözmek. Sendikanın aylık aidat geliri yaklaşık 2 milyon liradır. Bu paranın tamamı keyfi şekilde harcanmakta, üstelik zaman zaman işçiden ayrıca para kestirilmektedir. Yöneticiler bu parayı paylaşma konusundaki çekişmelerini bu kongrede çözmek isteyeceklerdir. İkincisi, sendikacıların sarsılan itibarlarını tamir etmek. Bu kongre için yeni delege seçimi yapılmamıştır. Eski delegelerle seçim yapılacaktır. Yöneticiler, zamanında kendilerine oy vermiş olan delegelerin tekrar desteğini sağlayacaklarını düşünmektedirler. Bu arada «ibra» konusu da olup bittiye getirilmek istenmektedir. İşi aceleye getirip yolsuzluklara sünger çekilmek istenmektedir.

MADEN İŞÇİLERİ NE BEKLİYOR?

Sendika yöneticileri böyle kirli hesaplar içindeyken maden işçileri kendi meseleleri ile başbaşadır. Bütün Türkiye işçileri gibi Zonguldak maden işçileri de emeklerinin karşılığını alamaz haldedir. Üstelik maden işçilerinin çalışma şartları daha da ağırdır. Buna karşılık maden işçilerinin hayat seviyesi çok düşüktür.

Maden işçilerinin istekleri şunlardır: «Ücretler artırılsın. Aylığımızdan gereksiz kesintiler yapılmasın. Haksız pirim sistemi kaldırılsın. İşçi sağlığına önem verilsin. Beslenme ihtiyacımız karşılansın. İşçilere insan gibi davranılsın. İş kazalarını önleyici tedbirler alınsın. İşe alınma-işden çıkarılma-iş değiştirme konusu işveren vekillerinin keyfine bırakılmasın. Yaşadığımız hayat çağımıza uygun olsun. Toplu sözleşmeler kağıt üzerinde kalmasın...»

Maden işçilerinin istekleri haklıdır. Ancak haklı olmak yetmez. Hakkını elde etmek için mücadele etmek gerekir. İşçilerin ekonomik isteklerini alabilmek için birleşecekleri yer sendikadır. İşçiler sendikalarına sahip çıkmalıdır. İşçiler patronların hizmetinde olan sendikacıları atmalı, işçi sınıfına inanan arkadaşlarını yönetime getirmelidir.

İşçiler sendika yönetimini sürekli denetlemeli ve hesap sormalıdır. Sendikayı gerçekten bir işçi sendikası durumuna yükseltmek bütün işçilerin görevidir.

İŞÇİ MUHALEFETİNE DÜŞEN

Olağanüstü kongre öncesinde işbaşındaki sendikacılara karşı bir işçi muhalefeti oluşturulmak istenmektedir. Eski yöneticilerin yıpranmış olması görünüşte bu muhalefetin başarı şansını artırmaktadır. Bizce, işçi sırtından büyük çıkarların sağlandığı böyle bir işyerinde ve işyeri sendikasında bir işçi muhalefetin başarıya ulaşması bazı şartlara bağlıdır.

Önce, işçi muhalefeti belirli ve sağlam fikirler etrafında toplanmalıdır. Oy toplamak için kelle hesabı yapılmamalıdır. Temel ilkelerden taviz verilmemelidir. Muhtemel kongre oyunlarına karşı uyanık ve hazırlıklı bulunmalıdır.

Yeni bir yönetim ancak yeni bir anlayışla başarılı olabilir. Yoksa eski isimler yerine yeni isimler ortaya koymakla hiçbir mesele çözülmez. Önemli olan eski yönetim anlayışının neden çürük olduğunu ve yeni yönetim anlayışının neden doğru olduğunu ortaya koymaktır. Sendikada yeni bir yönetim anlayışı uygulamak için ilk başta işçi ile sendika arasındaki kopukluk yok edilmelidir. İşçi başı sıkıştığında işyeri temsilcisini bulabilmeli, gerekirse doğrudan sendikasına başvurabilmelidir. İşçiler tarafından seçilen bütün yöneticiler ve görevliler ortak bir çalışma yapmalıdır. Yürütme kurulu-yönetim kurulu-işyeri temsilcileri arasında sıkı ve sürekli işbirliği kurulmalıdır. Sendikanın bütün çalışma daireleri işler hale getirilmelidir. Ücretli memur ve uzman kadroları yeniden düzenlenmelidir. Özellikle basın ve eğitim daireleri ciddiyetle ele alınmalıdır. Sendikanın bütün çalışmaları zamanında işçiye duyurulmalı, yapılan bütün harcamalar açıklanmalıdır.

MADEN İŞÇİLERİ... SENDİKA KONGRELERİNE GİDİN... HİÇ BİR BAHANEYLE KONGRE SİZE KAPALI TUTULAMAZ... SENDİKACILARIN OYUNLARINI BOZUN... SENDİKANIZA SAHİP ÇIKIN...

Türkiye Fransa ilişkileri gelişiyor

Fransa Dışişler Bakanı Jean Souvagnargues (Jan Sovanyark), 3 Kasım günü resmi bir ziyaret amacıyla Türkiye'ye gelmiştir. Fransız Dışişleri Bakanı, Türkiye Dışişleri Bakanı Çağlayangil, Başbakan Demirel, Cumhurbaşkanı Korutürk ve CHP Genel Başkanı Ecevit ile görüşmüştür. Resmi görüşmelerde iki ülke arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkiler ele alınmış. Kıbrıs meselesi ve diğer uluslararası sorunlar üzerinde durulmuştur. Fransa Dışişleri Bakanı 2 günlük ziyaretten sonra ülkesine dönmüştür

FRANSA'NIN DÜNYADAKİ YERİ

Fransa, Avrupa ortak pazarının gelişmiş kapitalist ülkelerinden biridir. Silah sanayisinde söz sahibi bir ülkedir ve dünya silah satışında 3 ncü ülke durumundadır.

Fransa'da De Gaulle (Dö Gol) zamanından beri muhafazakâr ve milliyetçi politika iktidardadır. Bu siyasi anlayış, kapitalist sistem içinde Amerika'nın mutlak egemenliğine karşı çıkmakta, nispeten milli bir politika izlemeye çalışmaktadır. Oysa, başta Almanya olmak üzere, diğer Avrupa ülkelerindeki sosyal demokrat siyasi iktidarlar, kesin ABD yanlısı bir politika izlemektedirler. Fransa bu yüzden ortak pazar içinde Almanya'ya karşı da bir etkinlik mücadelesi sürdürmektedir. NATO'nun askeri kanadından çekilmek, ABD egemenliğindeki Uluslararası Enerji ajansına katılmamak, petrol ve hammadde üreten geri kalmış ülkelerle özel politik ilişkiler geliştirmek, bu politikanın görünen diğer yönleridir.

Sosyalist sistemle kapitalist sistem arasındaki detant (yumuşama) politikasında da Fransanın ayrı bir yeri vardır. Fransa ve Sovyetler Birliği arasında ekonomik ve siyasi ilişikler gittikçe gelişmektedir. Fransa Devlet Başkanı geçtiğimiz ay Sovyetler Birliğini ziyaret etmiştir. İki ülke arasında geniş çaplı sanayi ve ticaret anlaşmaları imzalanmıştır. Fransa Devlet Başkanı, bu görüşmelerde iki sistem arasında ideolojik detant önerisinde bulunmuştur. Bu önerinin yapılmasında Fransız Komünist Partisinin güçlü bir iktidar adayı oluşunun da rolü vardır. Ancak Sovyetler Birliği, ideolojik detant olamıyacağını, kapitalizme karşı mücadelenin süreceğini açıklamış ve bunu Ekim Devriminin yıl dönümünde de tekrar etmiştir.

TÜRKİYE İLE İLİŞKİLER

Fransa'nın Türkiye ile ilişikleri çok eskiye dayanır. Ancak, 1973'teki Ermeni anıtı olayı ve 1974 Kıbrıs çıkartmasından sonra bu ilişkiler olumsuz bir yöne kaymıştır. Bu neden böyle olmuştur?

Türkiye, dış politikasında başından beri ABD yanlısı olmuştur. Kıbrıs harekâtı sırasında Yunanistan'ın Nato'nun askeri kanadından çekilmesiyle Türkiye bu boşluğu da doldurmaya talip olmuştur. Bu durum Fransanın dış politikasıyla uyumsuzdu. Yunanistan ise Kıbrıs olayındaki yalnızlığını Nato'nun askeri kanadından çekilerek protesto etti. Cunta yıkıldığı için Ortak Pazar üyeliği de işler duruma gelmişti. Fransa Yunanistan'ın siyasi yalnızlığına sahip çıktı. Ortak Pazara tam üye olma talebini destekledi. Böylece kendi politikasına iyi bir destek ve ekonomisine de iyi bir pazar kazanmış oldu.

Ancak, Demirel iktidarı döneminde Türkiye silah ambargosu dolayısıyla ABD ile çelişkili bir ülke durumuna gelmiştir. Ayrıca siyasi yalnızlığa düşmüştür. Türkiye'nin ABD dışındaki ülkelerden silah satınalma girişimleri vardır. Silah sanayisinin kurulması gündeme gelmiştir. Silah sanayisinin kurulmasında kapitalist Avrupa ülkeleri ile işbirliği yapmak düşünülmektedir.

İşte Fransa, politik şartların da denk düştüğü böyle bir ortamda hem Türkiye ile ilişkilerini düzeltmek hem de silah satışında kendine iyi bir pay çıkarmak istemektedir. Ve Fransa Türkiye'de umduğunu bulmuştur. Çünkü Türkiye kendisine satınalmak için silah listesi vermiştir.

Fransa, Türkiye ve Yunanistan'a silah satışında barışçı amaçlar güttüğünü açıklamaktadır. Bu ikiyüzlü bir politikadır. Silah satarak her iki ülkeyi silahlanma yarışına sokmanın barışçı amaçlarla hiçbir alâkası yoktur. Türkiye ve Yunanistan işçi sınıfları, ülkelerinin silah satın almasına ve silah sanayi kurmasına karşı çıkmalıdır.

"ŞAH„ YÖNETİMİYLE KAPİTALİZME GEÇEN ÜLKE: İRAN

İran Şahı
Rıza Pehlevi

Şah İran'ın mutlak hakimidir

İran «Şah»lıkla yönetilir. Şah'ın yetkilerini ve ülkenin yönetimini gösteren bir de Anayasa vardır. Bu idare tarzına «Meşruti Monarşi» denir. İran Anayasası 1905-1906 yıllarında çıkan ayaklanmalar sonunda kabul edilmiştir. 1949 ve 1957 yıllarında iki kez değişikliğe uğramıştır. Anayasaya göre ülkede iki Meclis vardır. Birincisi Senatodur. Senatonun 60 üyesi vardır. 30 u bizzat Şah tarafından atanır. 30 u 4 yılda bir seçimle gelir. İkinci Meclis de Millet Meclisidir. Millet Meclisinin 219 üyesi vardır. Bunlar 4 yılda bir seçilirler.

Devlet Başkanı Şah'tır. Şah isterse meclisleri de dağıtabilir. Meclislerde hazırlanan kanunları meclislere geri çevirebilir.

Devlet dini Şii Müslümanlıktır. Müslüman olmayanlar bakan olamaz.

İran 14 ile ayrılır. Her il bir genel vali ile yönetilir. Valiler doğrudan doğruya hükümete bağlıdır.

Halen İran'ın Başbakanı (Hükümet Başkanı) Amir Abbas Hüveyda'dır. Şu anda İran'da, bizde 1946 yılına kadar olduğu gibi bir «Tek parti» devri vardır. Bu parti dışında parti kurulması yasaklanmıştır. Hatta bu yılın başlarında çıkan bir kanuna göre bütün İran'lılar bu partiye üye olmak zorundadır. Aksi halde «Vatan haini» sayılırlar.

İşçi sınıfının parti kurma ve siyasal mücadele etme hakkı yasaklanmıştır. Grev, sendika, toplu sözleşme gibi haklar yoktur. Ücret ve fiyatlar devletçe tayin edilir. Rejime karşı muhalefetin cezası ağır hapis ve hatta ölümdür. Şah'a ve Şah rejimine karşı olanlar dünyaca ünlü SAVAK gizli polis örgütü tarafından izlenir ve işkenceye tabi tutulur. İran'da halen 50 bin kadar siyasal tutuklu olduğu söylenmektedir.

Şah rejiminin aleyhtarı ve demokrasi taraftarı İran Halk Partisi (TUDEH) gizli çalışmak zorunda bırakılmıştır.

Şah'ın "Ak Devrimi"nin iç yüzü

İran 1960 yıllarına kadar ağır bir feodal baskı ve sömürü altındaydı. 33 bin köy toprak ağalarının elindeydi. Toprakların yüzde yetmişi, nüfusun yüzde 1 inin elindeydi. Okuma yazma bilenlerin sayısı nüfusun ancak yüzde 1'i idi.

Topraktaki bu feodal bağlılık İran'da kapitalizmin gelişmesini engelliyordu. Bunun yanı sıra, köylüler ve çok ağır şartlar altında çalışan işçiler sık sık ayaklanıyordu. 1905 yılından beri ayaklanmaların ardı arkası kesilmedi. Büyük toprak sahipleri ise elde ettikleri gelirleri sanayi ve ticarete aktarmıyorlardı.

1960 yıllarında ayaklanmalar daha da arttı. Hem ayaklanmaların önünün alınması ve hem de İran'da kapitalizmin gelişmesi için bazı reformların yapılması gündeme geldi. Ülkede zengin petrol yataklarının bulunması, İran Şahına ve sanayicilere bu konuda ümit veriyordu. Böylece Şah, önce kendi topraklarının satımına başladı. 2000 den fazla köyünden 571 ini 42 bin köylü ailesine sattı. Bir yıl sonra 580 köyünü daha sattı. Aldığı paraları sanayiye yatırdı. Şah diğer toprak sahiplerini de buna teşvik etti. Toprağını satan toprak ağalarına sanayide hisse verileceğini açıkladı. Buna yanaşmayan ağaların toprakları ise 1962 yılında köylüler tarafından işgal ediliyordu. Sonunda 1963 yılında «Ak Devrim» hareketi başladı ve makinalı tarıma elverişli olmayan, kapitalist tarım yapılamayan topraklar köylülere satıldı. Tarımda makinalaşma teşvik edildi. 400 dönümden yukarı toprağı olanlar makinalı tarıma başlatıldı. Devlet tarafından makinalı üretim yapan çiftçiler desteklendi. Buna rağmen tarım halen çok geridir.

Şah yönetimi, toprak reformu (daha doğrusu satımı)nın yanı sıra artan devlet gelirleriyle şehirlerde eğitim, sosyal yatırım gibi girişimlerde bulundu. Kadınlara seçim hakkı sağlandı. Sigortalılık zorunlu hale getirildi. İşçi sınıfının serbestçe siyasal parti ve sendika kurması dışında bir çok sosyal ve ekonomik reformlar yapıldı.

Son olarak Şah, benzer reformlara sanayide de başladı. 17 temmuz 1975 te uygulamaya konulan bu programa göre İran'daki 320 sanayi tesisinin hisse senetlerinin yüzde 49'u o tesislerde çalışan işçilere satılacak. İşçilerin hisse senedi alabilmeleri için devlet kendilerine 1500 dolar (22 bin 500 lira) kredi de verecek. İşçiler isterlerse bu hisse senetlerini başkalarına satabilecekler. Bu tesislerin hisselerinin yüzde 51'i işverenlerin elinde olacak. Ve işçiler yönetimde temsil edilmeyecek.

Bu tesislerin «Halka açılması» işi Milli Yatırım Vakfı ile yürütülecek. Ancak, azgelişmiş bir ülke işçisi olan İran işçisinin hisse senedi satın almakta gösterecekleri istekten kuşku duyulmaktadır. Bunun için devletçe kendilerine borç verilmesi yanında işçilerin bazı sosyal masraflarının da devletçe karşılanması düşünülmüştür. Örneğin, öğrenim devlet tarafından karşılanacaktır. Devlet tarafından sosyal konutlar yaptırılacak, taksitle işçilere verilecektir.

Böylece Şah, «Şahlık» yönetimi yerine «Demokrasi» yönetimi getirilmesi isteklerini şimdilik erteletmiş olmaktadır. Çünkü bu yönetimin kapitalizmin gelişmesine engel olmadığını göstermektedir. Diğer yandan, kendisi kapitalizmin gelişmesi ve sermaye düzeninin sürmesi için giriştiği reformlarla işçi sınıfının ve emekçilerin mücadelesinin önünü almış, en azından mücadeleyi yumuşatmış olmaktadır. Bunun için de rahat bir şekilde «İran'da demokrasiye yer yok» diyebilmektedir.

Emperyalist sistem ve İran'ın görevi

Basra Körfezi etrafındaki ülkeler dünya petrolünün önemli bir bölümünü üretiyorlar. Ayrıca, Asya'da bir çok ülke bugün kapitalist gelişime açılmaktadır. Dolayısıyle bu bölge, kapitalist ülkeler için önemli bir pazar olabilir. Bu bölgedeki ülkeler kapitalist ekonominin gelişmesi ile emperyalist sistem içinde tutulabilir. Bu bakımdan İran, bölgede kapitalizmin gelişmesi, sosyalist sistemin gelişmesinin durdurulması için askeri ve ekonomik bakımdan büyük öneme sahiptir.

İran, bu bölgede emperyalist-kapitalist sistemin ve kendi sermayedarlarının çıkarları için bir yandan Irak'la, bir yandan da Suudi Arabistan'la çekişmekte idi. Irak, Basra Körfezine kıyısı olan bir ülkedir. Bu ülkede işçi sınıfı ağırlıkta olmasa da, iktidar ilerici-demokrat bir iktidardır. Sovyetler Birliği ile de karşılıklı ekonomik ve sosyal ilişkiler içindedir. Bu bakımdan Suudi Arabistan'la birlikte İran Irak'a karşı silahlanmaktadır. Ayrıca, bu bölgede Irak'taki gibi bir demokrat iktidarın kurulmaması için silahlanmaktadır. Ve İran, Irak'ın, gerektiğinde Irak vasıtasiyle Sovyetler Birliği'nin Basra körfezi yoluyla Hint Okyanusuna açılmasını önlemek için Zümrüt Boğazını tutmak istemiştir. Umman'daki bir başka gerici ve baskıcı yönetime karşı, İngilizlerin Umman'daki varlığına karşı gerilla hareketi başlamıştır. Umman Sultanı bu gerillalara karşı savaşmak için İran'ın yardımını istemiştir. İran da bölgeye asker çıkarmıştır. Ancak, gerillalar Dofar Bölgesinde olduğu halde İran'lı askerler boğaza yakın bir yerde yerleşmiştir. Bundan da asıl maksadın Zümrüt Boğazını tutmak olduğu kolayca anlaşılmaktadır.

Öte yandan İran, petrol gelirlerini kendi ülkesine yatırarak sanayisini geliştirmek istemektedir. Şimdilik bu sanayi «Montaj» seviyesindedir. Ancak, İran sermayedarları için önemli olan Asya ülkelerine mal satabilmek, bu ülkelere sermaye yatırabilmektir. Bu nedenle de bölgede bir «Ortak Pazar» kurulmasını istemektedir. İran Şahı ve diğer kapitalistler, bir yandan yabancı şirketlerin hisse senetlerini satın alıp onlara ortak olurken, bir yandan da bu şirketlerin İran'da yatırım yapmalarını istemektedir. Böylece İran'lı sermayedarlarla Avrupa, Japon ve Amerikan sermayedarlarının çıkarları birleşmekte, iç içe geçmektedir. Sonuç olarak emperyalist kapitalist sistem açısından İran bu bölgede şu görevleri üstlenmiş olmaktadır :

1 — Bölgede kapitalizmin emperyalist sisteme bağımlı olarak gelişmesi,

2 — Sosyalist hareketin bölgede yayılmasının önlenmesi.

Bütün bunları İran Şahı Rıza Pehlevi şu sözleriyle kendisi de açıkca belirtiyor :

«İran Körfezinde istikrar ve güvenlik olmaksızın Avrupanın güvenliği boş bir sözdür. Batı Avrupa, Birleşik Devletler ve Japonya, körfezi, genel güvenliklerinin bir bölümü olarak kabul etmekte, bununla beraber bu güvenliği sağlayacak durumda bulunmamaktadırlar. İşte bu yüzden biz onlar için bu görevi yerine getiriyoruz.»

Şah, bu bölgedeki Jandarmalığının kendisi açısından ifadesini de şöyle yapmaktadır : «Bu boğazdan geçip dış dünyaya dağıtılan günlük petrolümüzün tutarı 180 milyon dolar değerindedir. Bu nedenle Basra Körfezinin batı yakasınca bize düşman bir komünist rejimin kurulmasına izin vermeyeceğim.»

İran ekonomisi petrol gelirleriyle ayakta duruyor

İran dünyanın en büyük petrol üreticisi ülkelerinden biridir. Günde yaklaşık olarak 6 milyon varil petrol üretilmektedir. İran bu petrollerin çıkarımını millileştirmiştir. Ancak satış ve pazarlama çoğunluğu Amerikan olmak üzere, yabancı şirketlerin elindedir. Günlük üretimin yalnız 300 bin varilini İran serbestçe satabilmektedir. İran'ın bu yılki petrol gelirleri yaklaşık olarak 22 milyar dolar (330 milyar lira) olarak tahmin edilmektedir.

İran son yıllarda petrolün işlenmesine ve bazı ağır sanayi yatırımlarına da girişmiştir. Demir-çelik, alüminyum, petro-kimya tesisleri kurulmuştur. Bu yatırımlar devlet eliyle yapılmıştır. Ancak, yabancı tekeller de ortaktır.

İran'da deri, otomobil, tekstil, tel ve kablo, gemi yapımı, fabrika malzemeleri ve traktör fabrikaları da kurulmuştur. Bu sanayi kollarında da yabancı tekeller ortaktır Ve İran'daki petrol ve demir çelik üretimi dışındaki sanayi yatırımlarının hemen hemen tamamı «Montaj sanayisi» dir. Bu nedenle ekonomik yapı sağlam değildir. Petrol gelirleri, bu montaj sanayisinin malzemelerini satın almak için tekrar Avrupa, Japon ve ABD tekellerine geri gitmektedir. İran'da yabancı sermayenin ülkelere göre dağılımı şöyledir : Amerikan sermayesi yüzde 25, Alman ve İngiliz sermayesi yüzde 15, Japon sermayesi yüzde 11, Fransız sermayesi ise yüzde 9 oranındadır.

İran'ın nüfusu 34 milyondur. Nüfusun büyük çoğunluğu köylerdedir. Çalışan nüfus ancak 9 milyon 200 bindir. Çalışan nüfüsun yüzde 40'ı tarımda, yüzde 30'u sanayi ve madencilikte, yüzde 30'u da hizmet sektöründedir. Halen işçi sayısı 1,5 milyondur.

Köy nüfusunun yüzde 50'si halen topraksızdır. Köylerde büyük yoksulluk vardır. Nüfusun yüzde 70'i halen okur-yazar değildir.

1 milyon kilometrekareden fazla bir arazisi olan İran'da topraklar verimli değildir. Arazinin ancak yüzde 30'u tarıma, ormancılığa ve hayvancılığa elverişlidir. Bu nedenle İran tarımda çok geridir. 1973 yılı rakamlarına göre tarımın milli gelir içindeki payı yüzde 8, sanayinin (enerji, maden ve inşaat da dahil) yüzde 30'dur. Kişi başına yıllık milli gelir 1974 yılında 1200 dolara çıkmıştır. (18 bin lira) Ancak İran'da herkesin geliri bu kadar değildir. Nüfusun çoğunluğu yoksuldur.

Türkiye İran'dan beklediğini alamadı

Türkiye ve İran emperyalist-kapitalist sisteme dahil iki ülkedir. Ve bu sistemin yararına kurulan askeri ve ekonomik örgütlere girmişlerdir. İki ülkenin iktidarlarının Pakistan'la birlikte oluşturdukları ekonomik örgüt «Bölgesel Kalkınma İşbirliği» (RCD) dir. Askeri örgüt ise «Merkezi Anlaşma Teşkilatı» (CENTO) dur. Ancak bugün her iki örgütün de pratik bir önemi kalmamıştır. Çünkü, İran ve Türkiye RCD üyesi ülkeler oldukları halde iki ülke arasındaki ticaret çok azdır. Türkiye'li sermayedarlar defalarca İran'a heyet göndermelerine rağmen ürettikleri malları İran'a satabilecek anlaşmalar yapamamışlardır. Son olarak Şah'ın Türkiye'yi ziyaretinde ise 18 milyar liralık bir kredi anlaşması yapılabilmiştir. Öteden beri düşünülen ve özellikle CHP Genel Başkanı Ecevit'in formülü olan İran sermayesi -Türkiye işçisi- Avrupa teknolojisi ile Türkiye'ye yatırım yapmak için her hangi bir olumlu adım atılamadı.

Türkiye'li sermayedarların en çok istedikleri İran-Türkiye petrol boru hattı yapımı için de anlaşmaya İran yanaşmadı. İran'ın bu projeye yanaşmamasının sebepleri şöyle sıralanabilir :

Önce, İran'daki petrolün pazarlanmasına Amerikan şirketleri egemendir. Amerika petrol ihtiyacının yüzde 10'unu orta-doğudan karşılamaktadır. Avrupanın kapitalist ülkeleri ise ihtiyaçlarının yüzde 60 ını Ortadoğudan karşılamaktadır. Boru hattı projesi gerçekleşirse Avrupadaki kapitalist ülkelerin petrol maliyeti nisbeten düşecektir. Bu ise ABD'nin işine gelmemektedir. Bu bakımdan proje çalışmasını yapan Amerikan şirketi (El Paso) boru hattı projesinin İran bakımından kârlı olmayacağı yolunda rapor vermiştir.

İkincisi, İran petrolü ihraç eden, satıcı durumunda olan bir ülkedir. Günümüzde petrol, satıcıdan çok alıcının peşinde koştuğu bir maldır. Bu bakımdan İran Şahının petrolünün satışını kolaylaştıracak tedbirler peşinde koşması gerekmemektedir.

Üçüncüsü, İran Amerikan şirketleriyle ortaklaşa olarak gemi inşaa sanayisine başlamıştır. Bu nedenle, gelecekte petrolün satışının yanı sıra taşımacılığa da el atmayı plânlamaktadır. Bu durumda boru hattı projesi çok önemli değildir. Bütün bunlardan dolayı İran boru hattı projesinden vazgeçmiştir.

CENTO ise, esas olarak Sosyalist sisteme karşı oluşturulmuş bir askeri örgüttür. Günümüzün «Detant» politikası ve teknolojik gelişmesi karşısında bir yararlılığı kalmamıştır. Bu nedenle İran sermayedarlarının sözcüsü Şah, CENTO'nun geleceğinden pek ümitli değildir.

İran'ın Türkiye sermayedarlarından istediği kolaylık ise, Avrupa'dan yaptığı sanayi malları ithalatını hızlandıracak yol ve liman yapımıdır.

Ayrıca İran tarım bakımından geri kalmış bir ülkedir. Petrol sayesinde sanayi ilerlerken, bütün çabalara rağmen tarımdaki gelişme istenen ölçüde olmamıştır. Bu nedenle Türkiye burjuvazisine «Gıda sanayinin geliştirilmesini» öğütlemektedir. Hatta Şah, İran'ın Türkiye'den 10 yıl süre ile gıda maddeleri satın alabileceğini bile garantilemektedir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, İran kapitalistlerinin sözcüsü Şah, Türkiye kapitalistlerine bekledikleri avantajları vermemiştir. Bu durum, Türkiye sermayedarlarının istediği şekilde Asya'nın geri kalmış ülkelerine doğru mal satabilmesi hayallerini şimdilik söndürmüştür.

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI NE YAPMALI

İSHAK KAFKASLI

2

NEREDE

DÜNYA : Nerede ne yapmak istediğimizi bilmekte yarar vardır. «Ay» da değiliz. Merih yıldızında değiliz. «Dünya» adı verilen gezegende yaşıyoruz. Şu halde her şeyden önce üzerinde yaşadığımız şu dünyanın ne olduğunu bilmek zorundayız. Dünyanın oluşumundan bu yana geçen tarihi gelişmeyi bilmek zorundayız. Dünyada bugüne kadar olmuş değişiklikleri ve gelişmeleri bilmek zorundayız. İnsanların yaşamak, yemek - içmek, barınmak ve neslini devam ettirmek için nasıl çalıştığını, hangi aletleri kullandığını bilmek zorundayız. Bu üretim ve yaşama biçimlerine uygun sosyal ve siyasal yapıları bilmek zorundayız. Bugüne kadar hangi toplumsal düzenlerin var olduğunu ve bunların nasıl değiştiğini, nasıl yıkılıp gittiğini ve yerlerine hangi toplumsal düzenlerin var olduğunu bilmek zorundayız.

DÜNYA VE TÜRKİYE : Türkiye bu dünyada bir ülkedir. Dünyadan kopuk değildir. Onun bir bölgesidir. Şu halde Türkiye işçi sınıfı, mücadelesini sağlam temellere oturtmak için Dünya-Türkiye bütünlüğünü bilmek ve kavramak zorundadır. Hiç bir olay çevresindeki olaylardan ayrı olarak kavranamaz. Dünyadaki her gelişme ve değişme Türkiye'yi yakından etkiler. Dolayısıyle Türkiye İşçi Sınıfını yakından ilgilendirir. Örneğin, dünyadaki demokratik ve sosyalist hareketlerin güçlenmesi Türkiye'deki demokratik ve sosyalist hareketi güçlendirir. Türkiye işçi sınıfının mücadelesini güçlendirir. Onun için bugün Portekiz İşçi Sınıfının başarısı Türkiye İşçi Sınıfını yakından ilgilendirir. Bunun tersine, dünyada demokratik ve sosyalist hareketlerin engellenmesi, ezilmesi Türkiye'deki hareketi de engeller. Örneğin, Şili'de demokratik bir iktidarın silah zoruyla yıkılması, Türkiye içindeki işçi sınıfı düşmanlarına umut verir. Onların işçi sınıfı üzerindeki baskılarını arttırır. Bunun gibi Yunanistan'da askeri cunta rejiminin var olması bizdeki cunta heveslilerine güç verir. Fakat bu cuntanın yıkılması, bizdeki cunta heveslilerinin de heveslerini kursağında bırakır. Hele Yunan cuntası ileri gelenlerinin bugün mahkeme önüne çıkarılması, onlardan hesap sorulması, bizdeki cunta heveslilerini oldukça duraklatır. Bir spor karşılaşmasının bile kitlelerin morali üzerinde etkisi vardır. Kapitalist ülke sporcularının başarısı, bizdeki kapitalistlere moral verir. İşçi sınıfının iktidarda olduğu sosyalist ülke sporcularının başarısı ise, işçi sınıfının sosyalist öncülerine moral verir.

TÜRKİYE : Türkiye dünyadan ayrı değildir. Dünya kapitalist sistemi içinde yer almış bir ülkedir. Ve Türkiye kapitalist bir ülkedir. Türkiye'de fabrikalar özel şahısların malıdır. Ya da özel kuruluşlarındır. Siyasi iktidarlar, sermayedarların çıkarlarını gözeten kişilerden kuruludur. Ve işçiler işgüçlerini satarak bu fabrikalarda, ücret karşılığında çalışmaktadırlar. Türkiye, kapitalist sisteme dahil bir ülke olduğundan, bu sistem içinde meydana gelen değişikliklerden yakından etkilenir. Kapitalist sistemin ekonomik buhrana düşmesi, aynen Türkiye'ye yansır. Kapitalist alemdeki işsizlik, Türkiye'deki işsizliği de arttırır.

Türkiye kapitalist dünyadan kopuk değildir. Fakat kendi içinde bir bütündür. Türkiye dünyadan kopuk değildir ama, dünyanın diğer ülkelerinden farklı bir yanı vardır. Ekonomisi, sosyal hayatı bir takım farklılıklar gösterir. Örfleri, ananeleri farklılık gösterir. Türkiye'nin kendisine has bir geçmişi vardır. Osmanlı imparatorluğundan arta kalan bir ülkedir. Dili başkadır, dini başkadır. Yaşayışı yine başkadır. Dünyanın diğer kapitalist ülkelerine benzer yanları vardır, benzemeyen yanları vardır. Biz işte bu farklı yanları bilmeliyiz. Başka ülkelere benzemeyen yanlarımızı bilmek zorundayız. Onun geçmişini bilmeliyiz. Onun kendine has özelliklerini bilmeliyiz. Türkiye, Fransa değildir. Yunanistan değildir. Çin değildir. Amerika değildir. Rusya değildir. Türkiye Türkiye'dir. Başka ülkelerde geçerli olan mücadele şekilleri otomatik olarak bizim ülkemizde de geçerli olamaz. Bizim mücadelemizi ancak biz çizebiliriz. Türkiye'de ne yapmak gerektiğini, ancak Türkiye'de yaşayanlar bilebilir. Türkiye'yi çok iyi tanıyanlar bilebilir. Ezberciler, başka yerlerdeki mücadele biçimlerini aynen Türkiye'de uygulamak istiyenler daima yanılmaya mahkumdurlar. Böyleleri hem kendilerine hem de Türkiye İşçi Sınıfının sosyalist siyasi mücadelesine zarar verirler. Türkiye'yi tanımıyanların, Türkiye işçi sınıfının mücadelesi hakkında söz söylemeye hakları yoktur.

NE ZAMAN

Zaman çok önemli bir göstergedir. Dünya, bundan 100 sene evvelki dünya değildir. 25 sene evvelki, 5 sene evvelki, hatta 2 sene evvelki dünya değildir. Dünya her gün değişmektedir. Her saat değişmektedir. 1975 yılının dünyası, 1974 yılının dünyasından farklıdır. Dünyadaki teknoloji değişmiştir. Dünyadaki sosyal yapılar değişmiştir. Dünyadaki kapitalist ülkelerin geçirdikleri değişiklikler vardır. Sosyalist sistem içindeki ülkelerin geçirdikleri değişiklikler vardır. Daha iki sene evvel, Habeşistan'da, imparator Haile Selasiye vardı. Bugün hem imparatorluk devrilmiş, hem Selasiye öldürülmüştür. 25 senedir süren Vietnam harbi bitmiştir. Yunanistan'da cunta yıkılmış, parlamenter bir düzene geçilmiştir. Portekiz'de, askeri diktatörlük yıkılmıştır. Türkiye'de iktidarlar değişmiş, Kıbrıs'ta savaş olmuştur. Bir petrol ambargosu bütün kapitalist alemi etkilemiştir. Bütün bunlar iki sene içinde olan işlerdir. Ve daha bir ay evvel Pakistan'da devlet başkanı Mucibirrahman iken, öldürülmüş ve bir takım hükümet darbeleri peşpeşe devam etmiştir.

Dünyayı anlamaya çalışırken, onun geçmişini, gelişme doğrultusunu iyi bilmeliyiz. Her önemli değişiklikte, dünyayı yeniden almak zorundayız. Ancak o zaman, yaşadığımız çağı bilir, ona göre ne yapmamız gerektiğini doğru tayin edebiliriz.

Aynı şekilde 1975 yılının Türkiye'si, bundan 50 veya 25 sene evvelki Türkiye değildir. Hatta 5 sene, 2 sene evvelki Türkiye değildir. 1970 yılından 1975 yılına kadar arada koskaca bir 12 Mart dönemi vardır. 5 sene evvel tek başına iktidar olan Süleyman Demirel, 12 Mart'da iktidardan ayrılmış. Nihat Erim, hükümetleri, Ferit Melen hükümetleri, Naim Talu hükümetleri gelmiş geçmiştir. Bir zamanlar Türkiye'nin bir numaralı kişisi olan, cumhurbaşkanlığına aday olan Faruk Gürler, bugün sağ bile değildir. Aradan bir Ecevit iktidarı gelip geçmiş, Süleyman Demirel, «milli cephe» koalisyonu ile tekrar başbakan olmuştur. Demek ki Türkiye'de ekonomik ve sosyal hayat durmadan değişmektedir. Toplumlar da canlı varlıklar gibidir. Nasıl canlı varlıklar, doğar, büyür ve ölürse, toplumsal yapılar ve sistemler de doğar, yaşar, büyür ve en sonunda ölürler. Bir Osmanlı Devleti var olmuştur, doğmuştur, büyümüştür ve en sonunda ölmüştür. Yerini Türkiye Cumhuriyetine bırakmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde kapitalizm doğurulmuştur. Kapitalizm büyümüştür ve büyümektedir. Daha da büyüyecektir. Fakat en sonunda ölecektir. Kapitalistler, sermaye sahipleri, kârlarını arttırmak için çalışırken ölmiyeceklerini sanırlar. Tıpkı bunun gibi kendi kapitalist sistemlerinin de hiç ölmiyeceğini hep var olacağını düşünürler. Aksini söyliyenleri ezmek isterler. Tabii ki bu yanlıştır. İşçi sınıfının mücadelesi, kapitalist sistemi eninde, sonunda yıkacaktır.

Şu halde Türkiye'nin bugünkü ekonomik ve toplumsal yapısını iyi bilmeliyiz. Türkiye'yi bundan 10 veya 20 sene evvelki yapısıyla düşünmek yanlıştır. Dün doğru olan fikirler, bugün yanlış olabilir. Bundan 20 sene evvel Türkiye bir tarım ülkesiydi. Bugün çok hızlı olarak köylerden şehire akın olmaktadır. Türkiye ekonomisi tarıma dayalı olmaktan çıkmıştır. Bugün daha ziyade sanayi önem taşımaktadır. Bundan 10 sene evvel nüfusun yüzde 70 i köylerde yaşarken, bugün yüzde 55 veya 60 ı köylerde yaşamaktadır.

Buna bağlı olarak Türkiye İşçi Sınıfı bundan 20 sene evvelki işçi sınıfı değildir. Her şeyden evvel sayısı artmıştır. Ekonomik ve politik mücadelesi gelişmiştir. Türkiye İşçi Sınıfının bugünkü mücadelesinin hangi safhada olduğunu da çok iyi bilmemiz gerekir.

Bu söylediklerimiz çok basit görülebilir. Herkes tarafından anlaşıldığı, bilindiği sanılabilir. Oysa gerçekler böyle değildir. Söylediklerimizin anlaşılması kolaydır ama uygulaması zordur. İşçi sınıfı adına konuştuğunu ifade eden kişiler hatta partiler bu basit gerçekleri gözden kaçırmaktadırlar. İlericilik ve sosyalistlik iddiasındaki bazı insanlar bu iki gerçeğe gözlerini yummaktadırlar. Bunların hepsi hem Türkiye'de yaşadıklarını hem de 1975 yılında yaşadıklarını unutmaktadırlar. Başka ülkelerdeki mücadele şekillerini aynen Türkiye'ye uygulamak istemektedirler. Başka ülkelerde ve başka zamanlarda geçerli olan doğruları aynen Türkiye'ye tatbik etmek istemektedirler. Halbuki ne bugünkü dünya bundan 50 veya 30 sene evvelki dünyadır. Ne de Türkiye bundan 50 veya 30 sene evvelki Rusya, Çin veya Bulgaristan'dır.

Şu halde Türkiye İşçi Snıfı, «ne yapmalı» sorusuna doğru bir cevap bulabilmek için hem nerede olduğunu hem de hangi zamanda yaşadığını daima dikkate almak zorundadır. Ezbercilerin sözlerine itibar etmemelidirler. Türkiye'yi kendi kafalarındaki hazır formülllere uydurmak isteyenlere itibar etmemelidir. Elbette sınıf mücadelesinin bazı temel ve değişmeyen yönleri vardır. En azından böyle bir mücadelenin var olması, değişmiyen bir gerçektir. Fakat bunları bilmek yetmez. Mutlaka Türkiye'ye özgü (has) olan tarafı ve içinde yaşadığımız zamanı iyi bilmemiz, değerlendirmemiz gerekir.

NE İÇİN NE YAPMALI

Türkiye işçi sınıfı ne için neyapacaktır. Ne için mücadele edecektir. Bunu baştan tayin etmek gerekir. Çünkü ne için mücadele edilecekse, ona göre tutulacak yol vardır. İnsan hangi soruyu sorarsa ona göre cevap alır. Onun için önce sorunun kendisi önemlidir. Soru üzerinde anlaşamıyanlar, cevap üzerinde hiç anlaşamazlar. Soru üzerinde anlaşmadan, tartışanlar boşuna konuşuyorlar demektir. Sermayedar «kârımı nasıl daha da arttırabilirim» diye sorar. İşçi, «ücretimi nasıl arttırabilirim» diye sorarsa, bunların cevapları aynı olabilir mi?

İşçi sınıfı değişik istekler için mücadele eder. Değişik isteklerin değişik mücadele şekilleri vardır. Örneğin, işçiler çalıştıkları iş yerlerinde daha fazla ücret alabilmek için «ne yapmalı» diye düşünebilirler. Bu onların ekonomik bir talebidir. Bu talepleri yürütmek için işçi sınıfının kullandığı örgüt sendikadır. «Ekonomik mücadele için ne yapmalı» sorusu, ekonomik cevaplar getirir. Sendikal mücadele için cevaplar getirir.

Buna benzer şekilde, içinde yaşadığımız kapitalist sistem içinde, bu düzenden daha fazla ekonomik ve sosyal pay için ne yapmalıdır sorusu başka bir sorudur. Bu soru sadece ekonomik değil, aynı zamanda politik bir sorudur. Bu sorunun cevabı, yukardaki sorunun cevabından farklıdır. Bu soru sosyal demokratların sorusudur. Onlar kapitalist sistemin temeline, üretim biçimine karşı değildirler. Yani onlar fabrikalar üzerindeki özel mülkiyetin el değiştirmesini, topluma mal edilmesini düşünmezler. Onlar « bu düzen içinde, çalışanların daha rahat yaşaması için ne yapmalıdır» diye düşünürler. Elbette bu sorunun cevabı, soruya uygun olacaktır.

Bir de kapitalist sistemin özüne, temeline karşı olanlar vardır. İşçi sınıfının, ücret karşılığında patronlar tarafından sömürülmesine son vermek isteyenler vardır. Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet sistemine son vermek isteyenler vardır. Bunlar sosyalistlerdir. Onların sorusu yani «üretim araçları üzerindeki kapitalist özel mülkiyete son vermek için ne yapmalıdır» sorusu, yukarıdaki sorulardan çok başka bir sorudur. Cevabı da çok başka olur.

— Ekonomik mücadele için ne yapmalıdır sorusu, sendikacıların sorusudur.

— Kapitalist düzeni bozmadan, ondan daha fazla pay almak için ne yapmalıdır sorusu, sosyal demokratların sorusudur.

— Kapitalist toplum sistemine son verip, onun yerine, insanın insanı sömürmediği sosyalist toplum düzeninin kurulması için ne yapmalıdır sorusu ise sosyalistlerin sorusudur.

Örnek verirsek: Türk-iş ve DİSK gibi sendikalar esas olarak birinci soruya cevap bulmaya çalışırlar. Çalışmalıdırlar.

Ecevit'in ve CHP'lilerin sorusu, ikinci sorudur. Ve buna göre cevap ararlar.

Sosyalistlerin sorusu, üçüncü sorudur. Bizim sorumuz da budur.

Türkiye işçi sınıfı «politik» mücadele için ne yapmalı. Türkiye işçi sınıfı sosyalist mücadele için ne yapmalı.

Sorumuzu bu açıdan tekrarlıyalım :

Türkiye sınırları içinde yaşayan ve Avrupa ülkelerine çalışmaya giden Türkiye'li sanayi işçileri sosyalist mücadele için ne yapmalı.»

Sorumuz budur. Cevabımız bu soruya göre olacaktır. Bu nokta önemlidir. Bir tartışmaya girdiğimizde, karşımızdakine sormamız gereken birinci nokta «hangi soruyu sorduğumuzdur. Eğer soru üzerinde anlaşamıyorsak, cevaplar üzerinde tartışmanın bir anlamı yoktur. Onun için bir sendikacı ile veya bir sosyal demokrat ile bir sosyalistin tartışmaları, daha baştan neticesiz kalmaya mahkumdur. Çünkü onların amaçları, soruları farklıdır. Cevapları ise elbette farklı olacaktır. Bu çok basit gerçek üzerinde anlaşma sağlanamadığı için Türkiye'de her kafadan bir ses çıkmaktadır. Herkes kendine göre sorular sormakta, sonra kendi sorularına yine kendine göre cevaplar vermektedir. Aslında kafalardaki sorular başkadır, niyetler başkadır. Sonra da «niçin bölünüyoruz» gibi üzüntüler ileri sürülmektedir. Niyet başka olunca, tutulacak yol aynı olur mu. Elbette cevap başka olacaktır. Cevap başka olunca da bölünmeler olacaktır. Bu, kaçınılmaz bir durumdur. Korkunun ecele faydası olmadığı gibi, üzüntünün de bölünmeye faydası yoktur. Ne zaman ki ortak sorular sorulur. O zaman ortak cevaplar bulunabilir.

RECEP KÜREKÇİ

İş kazasında ölenlerin yakınlarının maaş ve tazminatları

Son grizu kazasında ölen İbrahim Kartal.

Bir işçi iş kazası neticesinde öldüğü zaman geride bıraktığı dul eşi ve yetim çocuklarına Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından maaş bağlanır. İşveren müessese tarafından tazminat ödenir.

Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından bağlanan maaşlarda 3 nokta üzerinde durmak gerekir.

1 — Bağlanan maaş miktarları yetersizdir. Çünkü bağlanacak maaş miktarı (üç aşağı, beş yukarı) işçinin kazancının yüzde 70'i nisbetindedir. Bu nisbetteki para ölen işçinin eş ve çocuklarını perişanlıktan kurtarmayacaktır. Sürekli artan hayat pahalılığı da gözönünde bulundurulursa perişanlığın günden güne artacağı meydandadır. Bu bakımdan sigorta tarafından eş ve çocuklara bağlanacak maaşlar en azından asgari ücrete göre tesbit edilmelidir. Asgari ücretler yükseldikçe bu maaşlar da yükselmelidir. Diğer taraftan ölen işçinin ana ve babasına da maaş bağlanabilecek tarzda kanun değişikliği yapılmalıdır.

2 — Sigorta tarafından bağlanan maaşlar hak sahiplerine 3 ayda bir ödenmektedir. Bu durum, hak sahipleri için çeşitli güçlükler yaratmaktadır. Bu güçlüklerin önlenmesi için ödemeler her ay yapılmalıdır.

3 — Maaşların bağlanması uzun sürede olmaktadır. Maaş bağlanmaya hak kazananların daha fazla perişan olmamaları için, maaşlar daha kısa sürede bağlanmalıdır. Bunun imkânı yoksa, hak sahiplerine mutlaka avans verilmelidir.

İşveren tarafından ödenmesi gereken tazminatlarda ise şu hususlar önem taşımaktadır :

Tazminatların alınabilmesi dava yolu ile mümkün olmaktadır. Ancak bu davalar senelerce sürmektedir. Bu davaların daha kısa sürede sonuçlanması için gerekli kanun değişiklikleri yapılmalıdır. Bu davalara bakan mahkeme sayısı arttırılmalıdır.

Esasen iş kazaları ile ilgili tazminatlar dava yolu ile değil, doğrudan doğruya işverenler tarafından ödenmelidir. İşçiler ve yakınları mahkemelerde süründürülmemelidir. Ereğli Kömürleri İşletmesi böyle bir uygulama yapmaktadır. Dava açmayıp ta kendisine müracaat edenlere tazminatlarını ödemektedir. Ancak, Ereğli Kömürleri İşletmesinin bu şekilde ödediği tazminat miktarları çok düşüktür.

Ereğli Kömürleri İşletmesinin bu uygulaması prensip olarak yerindedir. Ancak aşağıda belirteceğimiz hususlar sağlanırsa bu uygulamanın bir anlamı olacaktır.

1 — Tazminat hesaplarında «kusur» araştırması yapılmamalıdır. Çünkü bir işçi, iş kazası olmaması için azami gayreti gösterecektir. Neticede bir uzvunun noksan kalması, hatta hayatı söz konusudur. Buna rağmen bir işçi iş kazasına uğruyorsa kaza, ya emniyetsiz iş şartlarından ileri geliyordur. Ya da yeterli beslenememenin, fazla çalıştırılmanın yarattığı yorgunluğun v.s. nin işçi üzerinde yarattığı olumsuz etki kazaya sebep olmaktadır. Her iki durumda da iş kazasının sorumlusu işverendir. Kaldı ki, kendi işinde çalıştırdığı işçilerin kaza ile ilgili tazminatlarını işverenlerin tamamen ödemesi zaten gerekir. Çünkü, işçi, işverenin işinde kazaya uğramaktadır. Kaza ile ilgili tazminatları da işveren kendi cebinden vermemektedir. İşçilerin sırtından kazandığı paralardır onlar.

2 — Diğer taraftan tazminat miktarları hesaplanırken, ölen işçinin, eşine ve çocuklarına sağlayacağı destek nisbetleri düşük tutulmaktadır. İşçinin çalışırken sağladığı kazancın belli bir nisbeti (yüzde 30, yüzde 40 gibi) kendisine ayrılmakta, geriye kalan yüzdeler eş ve çocuklar arasında duruma göre paylaştırılmaktadır. Oysaki işçinin kazancının tamamı eş ve çocuklar için hesaba dahil edilmelidir.

3 — Tazminat miktarının hesabında özellikle şu husus da büyük bir önem arzetmektedir. Tazminatın miktarı hesaplanırken, hesabın yapıldığı tarihte kazanç miktarı kesin olarak belli olmayan sonraki yıllar için yüzde 5 nisbetinde artış esas alınmaktadır. Bu yüzde 5'lik artışın gerçeklerle hiçbir alâkası yoktur. Zira toplu sözleşmelerle sağlanan artış oranı yüzde 40 - 60 arasındadır. Diğer taraftan hayat pahalılığı yüzde 20 - 30 arasındadır. Hayat pahalılığı bu derece yüksek iken kazanç artırımını yüzde 5 olarak tesbit ederek ona göre hesaplamalar yapmak gerçeklere tamamen aykırı düşmektedir.

Tazminatların hesaplanması tamamen işverenin takdirine bırakılmamalıdır. Bu hesapların yapıldığı komisyonda işveren temsilcisi kadar sendika temsilcisi de bulunmalıdır. Sendika, hem tazminatların hesaplanmasında yukarıda belirttiğimiz hususları sağlamak için çalışmalı, hem de hesap komisyonunda temsilci bulundurmayı sağlamalıdır.

Maddi tazminatlar dışında Ereğli Kömürleri İşletmesi kendi uygulaması ile, iş kazasında ölen bir işçinin eşine 6 bin, çocuklarına 5 er bin, ana ve babasına 3 er bin, kardeşlerine ise 1500 er lira manevi tazminat ödemektedir. En basit hakaret davalarında bile bu miktar manevi tazminatlara karar verilirken, iş kazası ile ölümlerde bu miktar manevi tazminatlar gülünç olmaktadır.

RÖPORTAJ

Son grizu kazasında ölen İbrahim Kartal'ın çocukları.

Reziller zornan goydular adamları ocağa başlarını yediler

Zonguldak'ta iş kazasına uğramayan maden işçisi yok denecek kadar azdır. İş kazası sonucunda kimi işçi ölür, ardında bir sürü yetim çocuk, dul kadın bırakır, kimi işçi yaralanır ve bir daha çalışamaz.

İbrahim Kartal ile Salim Gülşen de madende işçi idiler. Binlerce maden işçisi gibi onlar da iş kazasına uğradı. 28 Ekim'de grizu patlaması sonucu 11 işçi ile birlikte öldüler. Arkalarında yetim çocuklar dul kadınlar, gözü yaşlı analar kaldı.

Gazetemiz muhabiri ölen işçilerden İbrahim Kartal ile Salim Gülşen'in Zonguldak Kokaksu'daki evine gitti. İbrahim Kartal'ın evinde annesi ve bir işçi ile konuştu :

İbrahim Kartal, ocakta başçavuştu. 31 yaşındaydı. Yeni başçavuş olmuştu. Daha önce kazmacıydı. İhtiyar bir anası, ihtiyar bir babası var. Babası da ocakta çalışmış. İbrahim evliydi. 5 çocuğu var. En büyüğü 11 yaşında, 3'ü okula gidiyorlar.

— Geçim durumunuz nasıl? İbrahim mi size bakıyordu?

— İbrahim ile geçiniyorduk. Başka kim bakacak. Evin bir oğluydu. İbrahim'in maaşı da bize yetmiyordu. Nerden yetecek. Başçavuş olduktan sonra yeterdi belki.

— Size yardım eden oldu mu?

— Beşyüz lira yardım yaptılar. Beşyüz lirayı ne yapayım. Almayacaktım.

— Köyden yardım eden oldu mu. Çocukların durumu ne olacak?

— Yardımda bulunmadılar. Nerden bulunacaklar. Herkes kendisini zor idare ediyor zaten. Çocukların da hali berbat olacak. Sigortadan maaş bağlanacak diyorlar. O maaş yeterse yeter. Başka ne yapabilirler.

— İbrahim size ocaktan bahseder miydi?

— Niçin bahsetsin? Gelirdi giderdi. Babasıyla konuşurdu belki. Bu sefer giderken ocaklar tehlikeli ana, dedi.

Bu sırada evdeki işçi söze karışıyor :

— Orasının tehlikeli olduğu belliydi. Yangın çıkmıştı orada. Sözü ana alıyor :

— Kapatmadılar mı orayı? Altından üstünden sızıntı yapıyormuş. Girem var mı gene ocağa?

— Var. Olmaz olur mu. Naapsın adam. Çoluk çocuğu var. Mecburen giriyor. Ana başlıyor ağlamaya. Ağlıyor, ağlıyor...

— Reziller zornan goydular adamları. Başlarını yediler...

Salim Gülşen'in evine gittik. Annesi ağlıyordu. Hıçkırıklar arasında sorularımızı cevapladı.

— Bu evde kaç kişisiniz? Salim'in kaç çocuğu var?

— On kişiyiz, on can. Salim'in iki kız kardeşi var. 6 çocuğu var. 5 ile 13 yaşları arasında. Biri de askerde.

— Geçim durumunuz nasıl. Geliriniz var mı?

— Yok, hiç yok, nerden olsun. Salim'in maaşıyla geçiniyorduk. Salim'in babası da yok.

— Maaşı ne kadardı? O para size yetiyor muydu?

— 2 bin lira falan alırdı. Alırdı uşacığım. Fazlam bile alırdı. Birinci sınıf kazmacıydı Salim. Parası yetse de yetmese de idare ediyorduk. Altını aldıysa üstünü alamadı. Üstünü aldıysa altını alamadı. Öylece idare ediyorduk çoluk çocuk.

— Salim öleli 11 gün oldu. O zamandan beri ne yapıyorsunuz, elinizde para var mıydı?

— Yoktu, uşağım. Yeme içme nerde? Çocuklara da komşular baktılar. Hükümet yardım eder inşallah. Hükümet hayatın pahalılığını görüyor. Bizim halimizi de görür inşallah. Ondan sonra yardım eder. Akrabamız da yok. Olsa ne fayda. Herkes kendi başına. Bugün olur yarın olur. Ondan sonra ne olacak. Kimden kime fayda var uşacığım.

— Sendikacılardan hiç kimse geldi mi ana?

— Gelmedi. Hiç kimse gelmedi. Aklım başıma iki günden beri geliyor. Aklım başımda yok yavrum. Doğru konuşmam yok yavrum. Ah benim yavrum. Ah benim yavrum. 32 seneden beri dulum yavrum, 32 seneden beri uşacığıma baktım. O da bana baktı, yavrum. Babasız olduğunu bildirmedim. Bu evi yaptı yavrum. Babadan yok, anadan yok. Tek başınaydı yavrum. Yorgun gitti yavrum.

— Peki Salim size anlatmaz mıydı ocakların durumunu?

— Söylemezdi. 15 yaşından beri oraya emek vermişti. Oradan doğru dürüst bir ekmek yiyemedi uşacığım. Oradan doğru dürüst bir menfaat göremedi. Çalış Salim, çalış Salim. Biri iki yapayım deyi. Evin direğiydi. Evin köküydü. Şimdi kaldık. Kaldık tek başımıza uşacığım.

BAKSAN işvereni 8 işçiyi işten attı İşçiler Tümka-İş sendikasından istifa ediyor

Baksan işçileri son grevinde eski sendika başkanı Hayrettin Özyurt ile birlikte.

Geçtiğimiz ay içinde, Selüloz-İş Sendikası şube başkanı Hayrettin Özyurt genel merkez tarafından ihraç edilmiştir. Bunun üzerine Hayrettin Özyurt'un başkanlığında DİSK'e bağlı Tümka-İş Sendikası kurulmuştur. Yeni kurulan sendika, Çaycuma SEKA ve Bartın BAKSAN işyerlerinde çalışan işçileri üye kaydetmeğe başlamıştır.

Bartın BAKSAN işvereni, Tümka-İş Sendikası'nın kurulması üzerine, bu sendikaya üye olunması yönünde faaliyet göstermesi muhtemel olan ve bu yılın başlarındaki grev sırasında öncülük eden 8 işçiyi işten atmıştır. İşten atılan işçiler şunlardır: Ömer Canatan, Necmettin Akar, Necati Akgül, İbrahim Demirel, Kadir Tokluoğlu, Kemal Kapıcı, Mehmet Çakmak, Cahit Özdemir.

Bartın BAKSAN işyerinde 126 işçi çalışmaktadır. İşçilerden 77'si Tümka-İş'e üye olmuşlardır. Ancak Tümka-İş'e üye olan 77 işçiden 62'si birkaç gün sonra bu sendikadan istifa etmişlerdir. Geriye kalan 15 işçinin de bu sendikadan istifa etmeleri beklenmektedir. Kendileriyle görüştüğümüz işçiler Tümka-İş sendikasına üye olmalarının ve sonradan istifa etmelerinin gerekçelerini şöyle açıklamışlardır :

«Çaycuma'da 600 - 700 işçinin Tümka-İş'e üye olduğu bizlere söylendi. Bizlerin de katılmasıyla daha güçlü olacağımız söylenince Türk-İş'e bağlı Selüloz-İş Sendikası'ndan istifa edip, DİSK'e bağlı Tümka-İş sendikasına üye olduk. Ancak Çaycuma'da Tümka-İş'e 600 - 700 işçinin değil 100 civarında işçinin üye olduğunu sonradan öğrendik. Ve işçiler olarak bölünmüş olmanın hatasını da farkettik. Tümka-İş'le işverene karşı ekonomik mücadelede güçsüz olacağımızı anladık. Bu yüzden tekrar Tümka-İş'ten istifa ettik. Bizler BAKSAN işçileri olarak mücadelemizi sürdüreceğiz. Bizim için sendikanın ismi mühim değildir. Gerekirse varolan sendikayı gene biz değiştiririz. İşverene ve sarı sendikacılara karşı mücadelemizde kararlıyız» demişlerdir.

Tümka-İş sendikası başkanı Hayrettin Özyurt gazetemiz muhabiriyle yaptığı röportajda (Bir önceki sayıda yayınlanmıştır): «Aynı iş kolunda iki sendikanın bulunması her zaman işçilerin zararına olmuştur. Fakat bizim durumumuz başkadır Selüloz-İş Sendikası'nda çalışmamızın imkânı kalmamıştır.» demiştir.

Böyle bir gerekçeyle de olsa Tümka-İş Sendikası'nın kurulması doğru olmamıştır. İşçilerin sendikal bütünlüğü bölünmüştür. Diğer taraftan Selüloz-İş sendikası, kağıt sanayisi işkolunda yetkili sendikadır. Yani kağıt sanayisi işyerlerinde toplu sözleşme yapabilecek sendika Selüloz-İş'tir. Tümka-İş Sendikası Çaycuma ve Bartın'da işçilerin çoğunluğuna sahip olsa bile, kağıt sanayisi işkolunda işçilerin çoğunluğuna sahip olmadıkça toplu sözleşme yapamayacaktır. Tümka-İş'in işkolunda yetkili sendika olabilmesi ise kolay olmayacaktır. Ve yetki meselesi yüzünden sendikal sürtüşmeler artacaktır. İşverenle mücadele ise arkaya atılmış olacaktır. Bu bakımdan herşeye rağmen işçilerin sendikal bütünlüğünü bozmadan, Selüloz-İş Sendikası içinde mücadele etmeleri daha doğru olurdu. Zira sendikal mücadele bir kadro hareketidir. Başkan ihraç edilse bile bu kadro mücadeleyi devam ettirebilirdi. Ve diğer işyerlerindeki muhalefetle birlik sağlayabilirdi.

GAZETENE SAHİP OL

İŞÇİ DAVASI : Haftalık ekonomi ve politika gazetesi : Sahibi : Yıldırım Eryılmaz / Sorumlu müdür : Faruk Coşkun / Yönetim yeri : Nizam cad. Birlik iş hanı, kat: 3, No: 311 - ZONGULDAK / Yazışma adresi : P.K. 68 - Zonguldak / tel : 3886 / İstanbul bürosu : Alemdar mah. Çatalçeşme sok. Atalay İş hanı, No: 27, Cağaloğlu - İSTANBUL / Abone : altı aylık 25 TL., yıllık : 50 TL., / Dizgi - Baskı : BAŞARAN Matbaası, telefon : 26 43 09

DUYURU

Gazetemiz 32. inci sayısından itibaren tekrar haftalık çıkmaya başlamıştır. Aylık çıktığı sürece abonelerimize 10 sayı borçlandık. Bu borcumuzu çıkaracağımız ilk broşürü parasız yollayarak ödeyeceğiz.

Gazetemiz işçi sınıfının bağımsız sosyalist mücadelesine inanan işçi ve aydınların desteği ile çıkacaktır. Bütün okuyucularımızın gazeteye bağışta bulunarak, onun yaşamasına katkıda bulunmalarını istiyoruz.

Okuyucularımızın gazeteye eleştiri, mektup, yazı ve haber göndermelerini bekliyoruz.